

Ohjeet turvallisemman tilan periaatteiden työstämiseen opiskelijoiden ja henkilöstön kanssa

SASKY

Sisällys

- Mikä on turvallisempi tila?
- Miksi turvallisemman tilan periaatteita tarvitaan?
- Omistajuus periaatteisiin syntyy prosessissa
- Hyvä pitää mielessä periaatteita laadittaessa
- Periaatteiden laadinnan eri tasot
- Ennen periaatteiden laadintaa
- Periaatteiden laatiminen henkilöstön kanssa
- Periaatteiden laatiminen opiskelijaryhmän kanssa
- Turvallisemman tilan rikkoutuminen
- Periaatteiden ylläpitäminen ja päivittäminen
- Lähteet

Mikä on turvallisempi tila?

- Turvallisempi tila on rohkaiseva ja turvallisen tuntuinen **ympäristö, joka kannustaa avoimuuteen, kunnioitukseen, haluun oppia muilta sekä fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen.**
- Turvallisemmassa tilassa kiinnitetään huomiota ja pyritään olemaan tietoisia arjessa meihin vaikuttavista valtarakenteista ja etuoikeuksista. Siinä nostetaan esiin meidän erilaisten taustojemme merkitys siinä, miten käyttäytymisemme vaikuttaa toisiin ihmisiin (Rauhankasvatus instituutti).
- Puhumme turvallisemman tilan periaatteista, emme turvallisen tilan periaatteista. Periaatteilla rakennamme ennakoivasti turvallisempia tiloja, jossa ei tarvitse pelätä syrjintää. Emme kuitenkaan aina voi koskaan taata, ettei syrjintää välttämättä tapahtuisi. Siksi turvallisemman tilan periaatteet (Nuorisokanuuna).

Miksi turvallisemman tilan periaatteita tarvitaan?

- Me muodostamme käytöksellämme ja puheillamme yhden ulottuvuuden tilasta, jonka jaamme toisten kanssa. **Jokainen meistä vaikuttaa toiminnallaan siihen, miten turvallinen tila on kanssaihmisille.**
- Turvallisemman tilan periaatteet tekevät myös näkyväksi yhteiseen toimintaan ja toimintatapoihin liittyviä oletuksia. Sen sijaan, että oletamme kaikkien toimivan "itsestään selvästi" tiettyjen periaatteiden mukaan, turvallisemman tilan periaatteissa tuodaan avoimesti esille se, miten toivomme ryhmän jäsenten yhdessä toimivan. (Potentiaalihanke.fi.)
- Turvallisemman tilan periaatteiden laatiminen on yksi tapa edistää henkilöstön syrjimättömyyttä ja henkistä turvallisuutta, kehittää yhteisöä yhdenvertaisemmaksi sekä tasa-arvoisemmaksi hyvinvoivaksi yhteisöksi.
- **Periaatteiden laadinta ei tarkoita, että yhteisössä olisi jokin ongelma.**

Omistajuus periaatteisiin syntyy prosessissa

- Turvallisemman tilan laadinnassa ja toteuttamisessa keskeisintä on prosessi, ei lopputuotos. Prosessissa keskustelemme, millaisissa vuorovaikutustilanteissa koemme olomme hyväksi ja tulemme nähdyksi ja kuulluksi. Pohdimme, miten me voimme omalla toiminnallamme ja käytöksellämme edistää yhdenvertaisuutta.
- Prosessin merkityksen takia turvallisemman tilan periaatteita ei kannata kopioida muualta. Muualta kopioiduista periaatteista uupuu myös omistajuus eivätkä ne sitouta samalla tavalla kuin omat periaatteet.
- **Ilman prosessia emme tee oivalluksia ja havaintoja yhdessä.**
- Osallisuus on avain turvallisemman tilan periaatteiden laatimisessa. Yhteisön jäsenten on mahdollista sitoutua yhteisiin periaatteisiin ja toimintatapoihin, jos heillä on kokemus siitä, että yhteiseen asiaan on ollut mahdollista vaikuttaa. Kuten Nivala ja Ryytänen (2013) toteavat osuvasti: "Johonkin kuulumisen tunne ja kokemus omasta merkityksestä osana jotain yhteisöä ja yhteiskuntaa on ihmisen hyvinvoinnin perusrakennusaineita". (Haaga-Helia, Turvaamo.)

Hyvä pitää mielessä periaatteita laadittaessa

- Turvallisemman tilan periaatteiden luomiseen ei ole olemassa mitään tiettyä oikeaa mallia - tämän ohjeistuksen tarkoituksena on inspiroida prosessin eri vaiheita!

- Opetus-, koulutus- ja ohjauskonteksteissa turvallisemman tilan periaatteet on tärkeää laatia yhdessä. Silloin ne ovat osa yhteisten pelisääntöjen sopimista, mikä on myös osa ryhmäytymisprosessia. Kun periaatteet on luotu yhdessä, niiden pitäisi olla kaikille selvät ja niiden noudattamista voidaan myös yhteisesti vaatia.

- Periaatteiden laatimiseen kuuluu myös se, että mietitään miten ongelma- tai ristiriitatilanteissa toimitaan. Turvallisemman tilan ideaan kuuluu, että vastuu hyvästä toimintaympäristöstä kuuluu kaikille ja myös ristiriitatilanteet käsitellään yhdessä.

Periaatteiden laadinnan eri tasot

- Ensimmäiseksi suositellaan laadittavaksi periaatteet henkilöstön omaan käyttöön ja keskinäistä toimintaa varten.
Näiden periaatteiden tavoitteena on kehittää työyhteisön omaa toimintakulttuuria sekä työhyvinvointia.
Henkilöstölle laadituissa periaatteissa voi olla kaksi eri tasoa:
 1. Koko toimialan yhteiset periaatteet, joita käytetään kaikissa henkilöstölle tarkoitetuissa tilaisuuksissa, kokouksissa ja tyhypoivissä. Laadimiseen on hyvä osallistaa mahdollisimman monia, vaikka kaikkia ei välttämättä pystytty tavoittamaan ja periaatteet voivat olla hyvin yleisluontoisia.
 2. Työyhteisön omat periaatteet, jotka on tarkoitettu omalle työyhteisölle, jonka kanssa on tekemisissä päivittäin. Periaatteiden laadimiseen on hyvä osallistaa koko työyhteisöä ja ne voivat olla yksityiskohtaisempia.
- Lisäksi kukin opiskelijaryhmä voi laatia omat periaatteensa.
Henkilöstön periaatteiden laadinta tukee opiskelijoiden periaatteiden laadintaa.

(Nuorisokanuuna)

Ennen periaatteiden laadintaa

- Ennen varsinaista periaatteiden luomista voi olla hyvä pohjustaa aihetta ryhmän kanssa.
 - **Pyri luomaan yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta;** voit tehdä tämän varmistamalla, että opiskelijat tutustuvat toisiinsa esim. ryhmäyttämisen avulla. Ryhmän jäsenten olisi hyvä tuntee toisiaan jo hieman, ennen prosessin aloittamista.
 - Kysy opiskelijoilta esimerkiksi sitä, mitä he tarvitsevat voidakseen oppia ja osallistua turvallisesti mielin ja tuntee olonsa kunnioitetuksi. Heidän vastauksensa toimivat hyvänä pohjana, jonka perusteella voitte sopia, miten jakaa yhteinen kasvun, oppimisen ja oivaltamisen tila.
 - Jos ryhmässä on jo laadittu esim. huoneen taulu yhteisistä säännöistä, sitä voi hyödyntää prosessissa.
 - Voit myös laatia yksilöllisen ja anonyymien kyselyn selvittääksesi opiskelijoiden ajatuksia sosiaalisesta turvallisuudesta.

(Rauhankasvatusinstituutti)

Periaatteiden laatiminen henkilöstön kanssa

- Periaatteiden laatimista varten kannattaa perustaa työryhmä, joka koostuu ainakin kolmesta henkilöstä. Kokoonpanossa kannattaa olla edustettuna eri tason työntekijöitä, mukaan lukien johtoa. Näin saavutetaan monia tärkeitä asioita, kuten koko työyhteisön sitouttaminen periaatteiden laadintaan, ja varmistetaan, ettei periaatteiden laadintaprosessi henkilöidy kehenkään tiettyyn henkilöön.
- Työryhmän vastuulla on suunnitella prosessi turvallisemman tilan periaatteiden laatimiseksi. Lisäksi työryhmä tiedottaa säännöllisesti työyhteisöä prosessin etenemisestä. Työryhmä koostaa periaatteet eri työpajojen ja keskustelujen perusteella. Työryhmä ei päättä periaatteista, vaan koostettu lista periaatteista käsitellään ja hyväksytään yhdessä. Työryhmä voi osallistaa henkilöstöä erilaisilla menetelmillä, kuten kyselyillä ja työpajoilla.

(Nuorisokanuuna)

Työpaja henkilöstölle periaatteiden laatimiseksi (1h)

Voit toteuttaa työskentelyn hyödyntäen post it-lappuja tai digitaalista alustaa esim. Whiteboard. Muistathan varata aikaa myös tekniseen ohjeistukseen.

1. Itsenäinen pohdinta (5min)

- Pohtikaa itsenäisesti haasteita tai ongelmia:

Minkälaiset tilanteet ovat saattaneet aiheuttaa turvattomuutta tai ulkopuolisuuden tunnetta sosiaalisessa kanssakäymisessä?

- Kirjoita tunnistamasi haaste/ongelma 1 asia/lappu.

2. Keskustelkaa 3-4 hlön ryhmissä (40min)

- Käykää ryhmässä lappujen tekstit läpi ja keskustelkaa:

Miksi ihminen on saattanut kokea tilanteen haastavaksi, ovatko muut mahdollisesti kohdanneet samanlaisia haasteita itse tai miltä niiden lukeminen tuntui.

Minkälaisilla toimintatavoilla näihin tunnistettuihin haasteisiin voitaisiin puuttua. Millä tavoin toivoisimme ihmisten toimivan niissä tilanteissa, joista äsken keskusteltiin?

- Kirjatkaa 1 asia/lappu.

Minkälaisia periaatteita tarvitsisimme ja mitä asioita pitäisi sanoittaa, että tila olisi aidosti yhdenvertaisempi ja syrjinnästä vapaa turvallisempi kaikille?

- Kirjatkaa 1 asia/lappu.

3. Periaatteiden valinta (15min)

- Jokainen ryhmä kertoo omat periaatteensa, joista ovat päässeet yhteisymmärrykseen ja joiden toivotaan olevan työyhteisön periaatteita.
- Tarvittaessa periaatteista voidaan vielä äänestää.

Periaatteiden laatiminen opiskelijaryhmälle

- Työpajaa voi muokata omien tarpeiden mukaan - **ohjeistuksesta on tarkoitus inspiroitua!**
- Työpajan kesto (noin 1,5 tuntia) Välineet: post-it-lappuja, kyniä ja fläppitaulu tai screeni, josta kaikki näkevät mitä fasilitaattori kirjoittaa. Yhdessä työpajassa sopiva maksimi määrä osallistujia on n. 20 ihmistä, jotta kaikki tulevat kuulluksi.
- Jaa osallistujat noin 4-5 hengen ryhmiin. Pienemmissä ryhmissä on helpompaa käydä keskustelua. Työpajan alussa voi olla hyvä tehdä orientoiva harjoitus, jos osallistujat eivät ole vielä kovin tuttuja toisilleen. / 10 min
- Käy läpi turvallisemman tilan periaatteet eli teoria. Voit hyödyntää tämän Powerpointin alussa olleita dioja, mutta **huomioi erityisesti ryhmänne oma näkökulma**; miksi periaatteiden laatiminen on teidän näkökulmastanne tärkeää. Pidä teoriaosuus mahdollisimman tiiviinä. / 10 min

Periaatteiden laatiminen opiskelijaryhmän kanssa, työpajan runko

1. Pyydä osallistujia aluksi pohtimaan itsenäisesti, minkälainen on heidän mielestään yhdenvertaisempi ja turvallisempi tila, jossa jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi juuri sellaisena kuin hän on. Rohkaise heitä unelmoidaan ja haaveilemaan paikasta, johon jokainen on tervetullut. Miltä se heidän mielestään näyttää? Pyydä heitä kirjoittamaan ajatuksensa post-it-lappuihin. / 5 min

2. Keskustelkaa äskeisistä pohdinnoista. Kirjaa ajatukset niin, että kaikki osallistujat näkevät ne. Kaikkia unelmia ei tarvitse lausua ääneen, mutta pyydä ihmisiä kuitenkin säilyttämään kaikki post-it-lappunsa ja kerää ne itse. Tässä kohdassa osallistujat sanoittavat tavoitteen, se mihin työpajallamme pyrimme. / 10 min

3. Pyydä osallistujia nyt pohtimaan itsenäisesti, miten jokainen voi omalla käytöksellään ja vuorovaikutuksellaan vaikuttaa näiden unelmien saavuttamiseen. Miten toivoisit, että toinen kanssakäyjä toimii yhteisessä tilassamme, joka kuuluu kaikille meille? Pyydä heitä kirjoittamaan ajatuksensa post-it-lappuihin. / 5 min

4. Nyt pyydä osallistujia käymään keskustelua ryhmissä. Jokainen kertoo omat ajatuksensa ääneen ja keskustelee niistä ryhmässä. Pyydä heitä yhdessä kirjaamaan keskeisiä nostoja. / 15 min

5. Viimeisessä vaiheessa pyydä jokaista ryhmää kertomaan periaatteet, joista ryhmät ovat päässeet yhteisymmärrykseen ja joiden toivotaan olevan yhteisön periaatteita. Kirjaa periaatteet fläpille tai muuhun paikkaan, josta osallistujat näkevät ne. / 15 min

6. Kerro jatkoprosessista ja kuinka periaatteita tullaan työstämään työpajan perusteella. / 5 min

Periaatteiden käyttöön otto

- Kun periaatteet on saatu valmiiksi, pitäkää ne toiminnassanne mukana päivittäin.
 - Voitte levittää niistä tietoa; julkaista ne verkkosivuillanne, tehdä niistä julisteen kokoontumistilanne seinälle tai PowerPoint-dian, joka on nähtävillä ennen jokaisen tilaisuutenne alkua.
 - Mainitkaa turvallisemman tilan periaatteista tapahtumakutsuissanne ja muistuttakaa niistä jokaisen tapahtumanne alussa.
- Ryhmän turvallisemman tilan periaatteille on hyvä nimetä yhteyshenkilö tai yhteyshenkilöitä.
 - Yhteyshenkilöön voi olla yhteydessä, jos periaatteet eivät ole toteutuneet tai jos joku haluaa antaa niistä palautetta.
 - Yhteyshenkilö seuraa ja puuttuu asiaan, jos tiloissanne tai toiminnassa rikotaan turvallisemman tilan periaatteita eli häiritään jonkun sosiaalista turvallisuutta.

Periaatteiden ylläpitäminen ja päivittäminen

- Periaatteet eivät ole muuttumattomia ja ikuisia. Maailma ympärillämme muuttuu koko ajan ja sen mukana:
 - Löydämme uusia sanoja sanoittaa asioita yhdenvertaisemmin.
 - Oivallamme vanhojen toimintatapojemme olleen ongelmallisia.
 - Käsityksemme yhdenvertaisuudesta ja turvallisuudesta saa uusia vaikutuksia ja kehittyy.
- **Periaatteita kannattaa tarkastella säännöllisin väliajoin, jotta ne vastaavat edelleen ihmisten tarpeita ja saavat jokaisen kokemaan olonsa tervetulleeksi.**
 - Esim. lukuvuoden alkaessa tai ryhmän kokoonpanon muuttuessa.

(Nuorisokanuuna)

Turvallisemman tila rikkoutuminen

- **Kun turvallisempi tila menee rikki, tunnusta tapahtunut.**
- Kysy tunteista, hyväksy ne. Ota huomioon, että etuoikeudet vaikuttavat siihen, koemmeko, että jostain voi loukkaantua ja mitä tunteita oletamme heräävän.
- Anna tilaa loukatuksi tulleelle, varmista turvallisuus: mahdollisuus puhua kahden kesken, poistua paikalta.
- Varmista, ettei tilanne pahene: ei pakoteta ketään toimimaan ja puhumaan saman tien.
- Tarjoa tilaisuus keskustella jonkun ulkopuolisen kanssa tilanteen ulkopuolella.
- Keskustele henkilön kanssa, joka loukkasi, jotta hän ymmärtää jatkossa paremmin ja syyt sille, miksi käytös vahingoitti muita. Annetaan tilaisuus oppia. Älä pakota loukatulta anteeksiantoa.

(Rauhankasvatus instituutti)

Lähteet

Linkkejä:

- [I-potentiaali_turvallisemmantilanperiaatteet2022-2.pdf](#)
- [Opas turvallisemman tilan periaatteiden laatimiseen](#)
- [Turvallisemman tilan ohjeistus – Rauhankasvatusinstituutti](#)
- [Turvallisemman tilan periaatteet \[Tampereen kaupunki - Organisaatio - Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus\]](#)

SASKY

Osaavat luovat maailmoja
yhdessä tehden